

בבא מציעא סא-ב

עניין: אלמלא העליתי את ישראל ממצרים
אלא בעבור דבר זה שאינן מטמאים בשרצים

בן יהוידע

שם. אלמלא לא העליתי את ישראל ממצרים, אלא בעבור דבר זה שאינן מטמאין בשרצים דיי. קשה מאי רבותא דשרצים נמשך טומאות ואיסורים, שנלמנו בהם ישראל בתורה בלחם ממצרים. ונ"ל בס"ד, ע"פ מ"ש הגאון חיד"ה ז"ל בנחל שורק, ע"פ אובלי בשר החזיר השקן והעבבה, דאיתא במדרש ש"ט, אליהו זכור לטוב שאל את רבי נהוראי, מפני מה ברא הקב"ה שקלים, ח"ל לצורך נבראו, שבשעה שהבריות חוטאים, הוא מביט בהן ואומר מה אלו שאין בהם צורך אני מקיימם, אלו שיש בהן צורך עבדיו ע"ש, וכל זה הקל וחומר שיש בו סגורייא לישראל, הוא רק אם ישראל יהיו נבדלין משקלים ורמשים, דאז נמלא אין בהם צורך, אבל אם אין נבדלין מהם הרי יש בהם צורך דאוכלים אותם, ובעל אותו קל וחומר, נמלא איכא רבותא עפי לישראל, ותועלת גדולה בהבדלתם משקלים ורמשים, כי בזה יהיה להם קל וחומר להילם מן הפרשנות. ועוד נ"ל בס"ד, כי מצרים נקראת ערות הארץ, כי היתה מלא טומאתה פסולת וזוהמא של חלק הארץ, ודומה בזה לשרצים שהם פסולת וזוהמא של חלק בע"ח, לכך תלה הפרשתי של ישראל והבדלתם מושקלים, להבדלתם ועליתם ממצרים: **ורפ"ז** מש"ה אשר העלתו, ר"ל שנעשה עילוי ומעלה גדולה לישראל במצוה זו של הבדלתם והפרשתי מושקלים ורמשים, ועל זה יבוא לנכון המשל דארז"ל במדרש, לרופא שנכנס אלל חולה א', ח"ל לא תאכל ד"ז ולא תאכל ד"ז, ונכנס אלל חולה אחר, ח"ל אכול מה שתראה; וגודברי הרופא הבינו שחולה הראשון לחיים, וחולה השני למיתה ב"מ, לכך הקפיד על הראשון ולא הקפיד על השני, וכן על ישראל הקפיד, ועל שא לאכול שקלים ורמשים ודבר טמא, ועל העכו"ם לא הקפיד:

ירושלמי ברכות פ"ט ה"ב

מה "כי קמה על בבל מחשבות ה'. אליהו זכור לטוב שאל לר' נהוריי "מפני מה ברא הקדוש ברוך הוא שקצים ורמשים בעולמו. אמר לו לצורך נבראו בשעה שהבריות חוטאין הוא מביט בהן ואומר מה אלו שאין בהן צורך הרי אני מקיימן אלו שיש בהן צורך לא כל שכן. אמר ליה עוד הן יש

נועם אלימלך פרשת שמיני

רחמנא גבי שרצים ל"ל * ח"ל אמר הקב"ה אני שהצנחתי כו' ע"ש ח"ל חנא המעלה קא קשיא לי מ"ש המעלה דכתב רחמנא * ח"ל לכדתנא דבי רבי ישמעאל אלמלא לא העליתי את ישראל חלל צעיל שאינם מטמאין בשרצים ומעליותא היא גדייהו וכו' * י"ל הפי' הגמ' הנ"ל ע"פ דאיתא במדרש (עי' ירושלמי ברכות ט, ב) שאלו המלאכים את הקב"ה למה ברא השרצים והשיב להם השי"ת מפני הקטרוג חס יצא לקטרוג על ישראל חלילה שחוטאים לפניו ואין צורך בהם אז משיב לו השי"ת הלא השרצים אין צורך בהם כלל ואעפ"כ צראתים * וז"ש חנא המעלה קשיא לי * דהמעלה הוא לשון הגבהה שהקב"ה מגזיה את ישראל מצין הקליפות והחטאים והם נופלים למטה * וז"ש המעלה כו' כלומר לחיזה סיבה וזכות מעלה את כללות ישראל מחטאותיהם * ח"ל אלמלא כו' אלא שאין מטמאין בשרצים פי' הלא ישראל אין אוכלים השרצים ונמלא אין צורך כלל בצריאתם כיון שישראל אין אוכלים מהם ואעפ"כ צראתים כדברי מדרש הנ"ל ממילא אין כח להמקטרוג לקטרוג עליהם ולזה אני מעלה ומגזיה אותם מעונותיהם כנ"ל *